

Fakamatala ma'á e kau mahakí, kinautolu 'oku nau ngāue'akí mo e kau tauhí

Lau'itohi fakamatala ki he anaphylaxis ('anafilakisia) ma'á e mātu'a 'a e fānau 'oku nau tu'u laveangofua ke ma'u 'a e anaphylaxis

Ko e hā 'a e anaphylaxis pea 'oku anga fēfē hano faito'o?

Ko e anaphylaxis ko e tu'unga mālohi taha ia 'i ha hoko mai 'a ha uesia kovi (allergic reaction) pea 'oku malava ke ala hoko ai ha fakatamaki ki he mo'uí. 'Oku fa'a hoko vave 'eni hili ha feangainga mo ha me'atokoni, 'inisēkite pe faito'o 'a ia 'oku 'osi kau kovi pē ia ki ha taha. Kuo pau ke lau ma'u pē 'a e anaphylaxis ko ha fiema'u fakafaito'o fakavavevave (medical emergency) pea 'oku fiema'u ke faito'o leva ia 'aki 'a e kemikale fakafaito'o ko e adrenaline (epinephrine). Ko e ngaahi me'ahuhu adrenaline autoinjectors 'oku fo'u ia ke huhu'i atu 'e ha kakai 'ikai ha'anau taukei fakafaito'o (non-medical people), 'o hangē ko e mātu'á, kau ngāue 'i ha 'apiako pe akoteu, ngaahi kaungāme'a, pe ko ha taha 'oku lue fakalaka hake pe ko e tokotaha mahakí pē (kapau 'oku nau sai fe'unga pea mo matu'otu'a fe'unga ke fakahoko 'eni). Ko e ngaahi me'ahuhu adrenaline autoinjector 'oku 'i loto ai ha fo'i tu'oni faito'o tu'upau 'e taha 'o e adrenaline 'a ia 'oku ngāue vave 'aupito ke fakatafoki 'a e nunu'a 'o e anaphylaxis. 'Oku fakakau atu ha ngaahi fakahinohino 'i he leipolo 'o e me'ahuhú, 'i he ASCIA Action Plans for Anaphylaxis (Ngaahi Palani Ngāue 'a e ASCIA ki he Anaphylaxis) 'i he uepisaiti 'a e ASCIA: www.allergy.org.au/anaphylaxis

Kapau kuo 'ilo'i 'oku tu'u laveangofua 'a ho'o tamá ke ne ma'u 'a e anaphylaxis, 'oku totonu ke 'oatu 'e he'ene toketā faito'ó 'eni:

- Ha ako ki he faka'ehi'ehi me'i he ngaahi kemikale allergens kuo 'ilo 'oku nau fakatupunga 'a e hoko mai 'a ha uesia kovi ('a ia ko e ngaahi me'a 'oku nau fakatupunga 'a e hoko 'a ha kaunga kovi). 'Oku mātu'aki mahu'inga mavahe 'eni ki he anaphylaxis 'oku fakatupunga 'e ha me'atokoni, 'a ia 'e lava ke fakatupunga ia 'e ha ki'i tu'oni me'atokoni si'isi'i pē pe ko ha kai ta'e'ilo 'oku 'i he me'atokoni 'a e kemikale 'okú ne fakatupu 'a e uesia kovi.
'Oku totonu ke fakahoko ha ngaahi fokotu'utu'u ngāue (strategies) 'i 'api mo e 'apiakó, akoteú pe feitu'u tauhi'anga 'o e fānau (childcare) ke faka'ehi'ehi me'i ha'anau feangainga mo ha ngaahi me'atokoni mo e 'inisēkite 'oku 'ilo 'oku nau fakatupu 'a e ngaahi uesia kovi.
'Oku toe ma'u atu ha fakamatala lahi ange 'i he uepisaiti 'a e ASCIA: www.allergy.org.au/schools-childcare
Uesia kovi 'e he me'atokoni - www.allergy.org.au/patients/food-allergy Uesia kovi 'e he 'inisēkité - www.allergy.org.au/patients/insect-allergy-bites-and-stings
- ASCIA Action Plan for Anaphylaxis (Palani Ngāue 'a e ASCIA ki he Anaphylaxis). 'Oku fokotu'u atu 'i he palani ni 'a e me'a ke fai kapau 'oku hoko mai ha uesia kovi ki ho'o tamá. Kuo pau ke fakafonu pea fakamo'oni ki heni 'a e toketā 'a ho'o tamá pea tauhi 'eni fakataha mo e me'ahuhu adrenaline autoinjector, 'o tatau ai pē kapau 'oku 'alu holo pē 'a ho'o tamá mo 'eni. 'Oku fakakau 'i he palani 'a e ngaahi fakamatala fakafo'ituitui, ngaahi faka'ilonga 'o ha hoko mai 'a ha uesia kovi, ngaahi fakahinohino ki hono ngāue'aki 'o e me'ahuhú pea mo hano 'oatu 'o ha ngaahi faito'o kehe ange kapau 'e fiema'u.
- Tu'utu'uni fakafaito'o atu 'o ha ongo me'ahuhu adrenaline autoinjectors 'e ua. 'Oku lava ai heni ke tauhi 'e ho'o tamá 'a e me'ahuhu 'e taha 'i he taimi kotoa pē ('i he taimi 'oku 'i 'api pe mavahe ai) pea mo e taha 'i 'apiako pe 'i he feitu'u tauhi'anga fānau. Ko e fānauako ko ia 'i he ngaahi kolisí mo e ngaahi kalasi ki 'olunga hake 'i he lautohi si'i (primary) 'oku totonu ke nau to'oto'o holo ma'u pē ha me'ahuhu, pea tauhi 'a e taha 'i he 'apiakó. 'Oku fakapa'anga fakakonga 'e he PBS 'i 'Aositelēlia ha me'ahuhu 'e ua pea 'e lava ke toe fakatau ha ngaahi me'ahuhu fakalahi 'i he mahu'inga kakató me'i he ngaahi fāmasii (pharmacies). Fakamatala lahi ange: www.allergy.org.au/health-professionals/anaphylaxis-resources/adrenaline-autoinjectors-fags
- Ako ki he founa 'o hono ngāue'aki 'o e me'ahuhu adrenaline autoinjector. 'Oku fokotu'u atu ke ke toutou akoako'aki 'a e me'ahuhu adrenaline autoinjector akoako ko ia na'e 'osi tu'utu'uni fakafaito'o atu ma'a ho'o tamá. Ko e ngaahi me'ahuhu akoakó 'oku 'ikai ha hui ia ai pea 'oku 'ikai 'i ai ha faito'o adrenaline, ko ia ai 'e lava ke toutou ngāue'aki ia ki he huhu akoakó pea ke ako'iki 'a e fāmilí mo e ngaahi kaungāme'a.
- Fakamatala ke 'ilo'i 'a e fiema'u fakafaito'ó 'i he tu'a me'ateuteú (jewellery). Ko e fili tau'atāina pē 'eni ia pea 'oku 'ikai ke ne fetongi 'e ia 'a e ASCIA Action Plan for Anaphylaxis.

Ko e hā 'a e fatongia 'o e mātu'a?

- Fakahoko atu ki he puleakó pe supavaisa 'i he akoteú/tauhi'anga fānau kapau ko ho'o tamá kuo tu'utu'uni fakafaito'o atu ha'á ne me'ahuhu adrenaline autoinjector; kuó ne ma'u pe toe hoko kiate ia 'a e anaphylaxis; kuo liliu 'a e ngaahi me'a 'oku kaunga kovi kiate ia; pea mo ha toe ngaahi fiema'u fakafaito'o pe faingata'a'ia kehe ('o kau ki ai 'a e faingata'a'ia 'i he akó) 'a ia te nau ala uesia 'a hono leva'i 'a e anaphylaxis.
- 'Oatu ha ASCIA Action Plan for Anaphylaxis kuo 'osi fakafonu pea fakamo'oni ki ai 'a e toketā 'okú ne faito'o 'a ho'o tamá. 'Oku totonu ke fakafonu 'eni ('o kau ki ai ha lau'itā) 'i he taimi 'oku fakafonu ai 'a e tu'utu'uni fakafaito'o ki he me'ahuhu adrenaline autoinjector (ko e angamaheni ko e māhina 'e 12 - 18 kotoa pē) pe kapau kuo liliu 'a e ngaahi me'a 'oku nau fakatupunga 'a e uesia kovi. Ko e ngaahi palani ko 'eni ko ha ngaahi pepa fakafaito'o ia pea kuo pau ke 'oua na'a fakafonu pe liliu ia 'e he mātu'á, kau ngāue 'i he 'apiakó pe kau tauhi fānau 'i he tauhi'anga fānau.

- ❑ **Fakaai ha me'ahuhu adrenaline autoinjector ki he 'apiako, akoteu pe tauhi'anga fānau 'a ho'o tamá.** Fakatokanga'i ma'u pē 'a e 'aho 'i he leipoló pea fetongi 'a e me'ahuhú kimu'a 'i ha 'osi 'a hono taimi 'aongá. Kapau 'oku to'oto'o holo pē 'e ho'o tamá 'a 'ene me'ahuhu adrenaline autoinjector 'oku totonu ke ke 'oatu ha me'ahuhu adrenaline autoinjector 'e taha ki he 'apiakó. 'Oku fiema'u 'eni kapau 'oku 'ikai 'i ho'o tamá 'eni 'i ha taimi 'e fiema'u ai ke ngāue'aki aí.
- ❑ **Tokoni 'i hano fo'u 'o ha Individual Health Care Plan (Palani Fakafo'ituitui ki he Tauhia 'o e Mo'ui Leleí) pe ko ha Risk Minimisation Plan (Palani ki hono Fakasi'isi'i 'o e Ngaahi Me'a 'oku nau Fakatupungá).** Ko ha palani 'eni 'oku fo'u 'e he 'apiakó, akoteu pe tauhi'anga fānau ke pou pou ki he ngaahi fiema'u 'a ho'o tamá ki he'ene mo'ui leleí.
- ❑ **Ako fakafe'unga mo honau ta'u motu'á.** Ako'i 'a ho'o tamá fekau'aki mo e founa ki he faka'ehi'ehi me'i he ngaahi me'a kuo 'ilo 'oku nau fakatupu ha uesia kovi pea mo e 'uhinga 'oku mahu'inga ai 'eni. Fakamanatu ange kapau 'oku nau ongo'i puke, 'oku totonu ke nau talaatu 'eni ki ha taha ofi atu, 'o hangē ko ha faiako pe ko ha tokotaha lahi kehe ange. Fakapapau'i ange kiate kinautolu ko e me'a totonu ia ke faí, pea 'oku 'ikai totonu ke nau ilifia 'i ha'anau tō ki ha faingata'a kapau te nau fakahoko 'eni.

Ko e hā 'a e ngaahi fatongia 'o e 'apiako, akoteu pe sēvesi tauhi'anga fānau 'a ho'o tama?

- ❑ **Ako'i 'o e kau ngāue** ki he 'ilo, leva'i, 'ilo'i pea mo e faito'o fakavavevave ki he anaphylaxis.
- ❑ **Fakahoko 'o e ngaahi palani ngāue** ke holoki 'a e ala hoko 'a ha feangainga ta'e amanekina mo ha ngaahi kemikale allegens kuo 'ilo'i 'oku kaunga kovi, 'o kau ki ai 'a e ngaahi me'a makehe 'o hangē ko ha'anau ō 'i ha'anau polokalama ki tu'a me'i he 'apiakó.
- ❑ **Tauhi 'i he founa totonú 'o e me'ahuhu adrenaline autoinjectors** mo hano ASCIA Action Plan for Anaphylaxis 'i ha feitu'u 'oku lava ke to'o vave me'i ai, pea fakamama'o me'i he huelo 'o e la'aá mo ha 'ea mafana. 'Oku fiema'u foki ke 'ilo 'e he kau ngāue 'a e feitu'u kuo fai 'a e felotoi ke tauhi ai (hangē ko ha kato 'i he valá, kato 'oku nono'o ki he kongalotó, kato akó) 'a e ngaahi me'ahuhu 'oku to'oto'o takai holo 'e he fānauakó.

Fakamatala lahi ange

- ❑ **Australasian Society of Clinical Immunology and Allergy (ASCIA) www.allergy.org.au**
Ko ha kautaha fakafaito'o fakapolofesinale 'oku nau 'oatu ha ako 'i he 'initaneti (e-training), ngaahi nāunau fakapolofesinale ki he mo'ui leleí, ngaahi fakamatala ma'á e kau mahakí mo kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e faito'ó ni
- ❑ **Allergy & Anaphylaxis Australia www.allergyfacts.org.au**
Ko ha kautaha fakafonua 'oku nau pou pou ki he kau mahakí 'i ha'anau 'oatu ha fale'i mo e nāunau ki he uesia kovi mo e anaphylaxis
- ❑ **Food Standards Australia and New Zealand (FSANZ) www.foodstandards.org.au**
'Oku nau 'oatu ha fakamatala felāve'i mo e ngaahi lao ki hono leipolo 'o e me'atokoní pea mo e ngaahi kemikale fakatupu uesia 'oku hā 'i he ngaahi leipolo me'atokoní